

Eduskunta
Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Lausunto

1 (3)

5.11.2019

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laeiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta, HE 54/2019 vp

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää lausuntomahdollisuudesta.

Hallituksen esitys panee toimeen kuluttajaviranomaisten EU-yhteistyötä koskevan ns. CPC-asetuksen ja lisää kuluttajaviranomaisten toimivaltaa. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi uusi, rangaistusluonteinen seuraamusmaksu nykyisen kieltomenettelyn ja uhkasakon lisäksi.

Oikea-aikainen ja tehokas puuttuminen markkinahäiriköihin on kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien yhteinen etu. **Sanktiojärjestelmän merkittäviin kiristykseen on kuitenkin suhtauduttava kriittisesti muiden kuin törkeiden kuluttajansuojan rikkomusten osalta.**

CPC-asetus itsessään ei ota kantaa kansalliseen sanktiojärjestelmään tai vaadi nimenomaisesti tiettyä rahallista seuraamusta.

Suomessa kuluttajien luottamus markkinoihin on hyvä. Ehdotettu huomattava seuraamuskiristys lisää hallinnollisia kustannuksia ja lähettää väärän signaalin markkinoille. Kuluttajamarkkinoilla toimivia yrityksiä yhdistää huoli sisämarkkinoiden eriytymisestä, jos CPC-asetuksen täytäntöönpanon yhteydessä toimeenpannaan seuraamusmaksu asetuksen ylittävällä tavalla. Tämä heikentäisi kansainvälistä kilpailukykyä ja toisi niille merkittäviä compliance-kustannuksia.

Seuraamusmaksu on rangaistusluonteinen seuraamus, jolloin lainsäädännön tulee olla tarkkarajaista, tarpeellista ja suhteellista.

Oikeusministeriön rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevan sääntelyn kehittämistä koskevan työryhmän mietinnössä (Oikeusministeriön julkaisu 52/2018) todetaan, että lainsäädännössä ei tule säännellä voimakkaammista ohjauksen ja valvonnan keinoista kuin mikä on välttämätöntä ja perusteltua. Erityisen tärkeää on, että säännökset antavat sääntelyn kohteena oleville riittävän ennustettavuuden sanktioiden määrittämisestä. Seuraamuksen tulee siten olla oikeassa suhteessa teon laatuun tai sen haitallisuuteen nähden.

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Sanna-Maria Bertell

5.11.2019

Viitatus mietinnön mukaan hallinnollinen sanktio on muun muassa menettelyllisesti ja oikeusturvavaatimusten kannalta rinnastettavissa rikosoikeudelliseen rangaistukseen, jos se täyttää Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulkintakäytännössä tällaiselle rinnastukselle asetetut kriteerit (kuten sanktion ankaruus). Seuraamusmaksujärjestelmän tulee siis kokonaisuudessaan täyttää oikeasuhtaisuuden vaatimukset.

Kuluttaja-asioissa seuraamusmaksu tulisi kohdentaa vain törkeimpiin tekemuotoihin, joista aiheutuu merkittävää haittaa kuluttajille: seuraamusmaksu-uhkaisia säännöksiä on huomattavan suuri määrä (yli 100 viittausta). Ehdotus rajaa jonkin verran lieviä tekemuotoja pois vähäisyysperusteella, mutta kohtuullistaminen ja ns. tehokas katuminen vapautumisperusteina ovat tulkinnanvaraisia ja riippuvat viranomaisten harkinnasta (**19 § seuraamusmaksun määräämättä jättäminen**). Vaikka viranomaisella on neuvotteluvollisuus, heillä on myös huomattava neuvotteluvallta. Seuraamusmaksua tulisi edelleen rajata selkeämmin markkinahäiriöiden hoitoon eli törkeimpiin tapauksiin. Tämä voitaisiin toteuttaa joko poistamalla vapautusperusteista viranomaisen harkintavallan, tai jatkaa muissa kuin törkeissä tapauksissa nykyistä seuraamuskäytäntöä.

Viitattuja pykäläiä ja tekoja on suuri määrä, minkä vuoksi lainsäädäntö näyttäytyy vaikeaselkoisena ja joukkona pieniäkin, yksittäisiä tekoja. Tämä voi **vaikuttaa myös rehellisesti toimivien elinkeinonharjoittajien liiketoimintariskien arviointiin ja lisätä selvityskuluja**. Erityisesti haaste koskee pk-sektorin yrittäjiä, joilla ei ole omia, juridisia resursseja. Kaupan liiton arvion mukaan sääntely lisäisi pelkästään kaupan alan kustannuksia n. 25 miljoonaa täytäntöönpanovaiheessa ja sen jälkeen lähes kymmenen miljoonaa vuodessa.

Seuraamusmaksun suuruus (18 §). EU:sta on tulossa uutta kuluttajalainsäädäntöä, myös seuraamusmaksun osalta. Tämän ns. Omnibus-direktiivin edellyttämää 4%:n seuraamustasoa ei tulisi tässä vaiheessa panna täytäntöön ennenaikaisesti. Seuraamusmaksujärjestelmä tulisi selvittää kokonaisuutena, mukaan lukien tulevan direktiivin vaatimukset, kansallinen liikkumavara ja sääntelyn oikeasuhteisuus.

Tarkastusoikeus (8 §). Ehdotettu tarkastusoikeus mahdollistaisi tarkastuksen kotirauhan piiriin kuuluvassa, pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa. Tarkastusoikeus olisi huomattavasti laajempi kuin esimerkiksi kilpailuviranomaisen kilpailulaissa määritelty tarkastusoikeus, mikä ei ole perusteltua. Tarkastusoikeuden perusteet tulisi arvioida markkinaoikeudessa.

Oikeudenkäyntikulujen osalta ei ole ehdotettu muutosta siihen pääsääntöön, jonka mukaan asianosaiset vastaavat niistä itse. Kuluttaja-

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Sanna-Maria Bertell

5.11.2019

asiamiehellä on neuvotteluvollisuus, mutta tulkinnanvaraisissa tapauksissa yritykset joutuvat ottamaan huomattavan taloudellisen riskin, jos asia menee markkinaoikeuteen. Valmistelussa tulisi kuitenkin vielä harkita Oikeudenkäymiskaaren 21:2 kaltaista kulujen kohtuullistamispäätöstä (indispositiivisen *luonteisissa* asioissa).

Kuluttaja-asiamiehen määräämä kielto 10§ / laki kuluttaja- ja kilpailuvirastosta: Vaikka kiellon määrääminen heti noudatettavaksi tulisi olla tarpeenmukaista ja yrityksille tulee turvata tarpeellinen varautumisaika. Pykälää ja perusteluja tulisi selventää siten, että ”kuluttaja-asiamies voi määrätä kiellon noudatettavaksi heti” ja ”kuluttaja-asiamiehen tulee määrätä päätöksessään, mistä hetkestä alkaen kieltä on noudatettava. Tällä pykälällä ei ole tarkoitus muuttaa sitä, että kuluttaja-asiamiehellä on harkintavaltaa antaa elinkeinonharjoittajalle varautumisaikaa ennen kiellon voimaantuloa.”